

wereldrijk een pool van ongerechtigheid. Evenmin als van de schoonheid en weelde kunnen wij ons ook van de diepe verdorvenheid dier Heidensche samenleving een voorstelling vormen. Het besef van schuld, zelfs het besef van schaamte, was weg. De weelderige paleizen, de trotsche tempels, de liefelijke lusthoven stonden op een bodem, die rot was van ongerechtigheid. Moord, diefstal, bedrog, zelfverrijking, zedeloosheid waren de gewoonte zaken ter wereld. Een hoofdstuk als Romeinen I moge ons doen sidderen, — in Paulus' dagen was het een getrouwe afspiegeling van de verpeste atmosfeer der geheele Heidensche samenleving.

In een hoogst onbeduidend uithoekje van dat groote Romeinsche wereldrijk, was, onopgemerkt, een wonder gebeurd. *Het groote wonder van de wereldgeschiedenis.* In het Joodsche wingewest had een arme vrouw in een stal een Kindeke ter wereld gebracht.

In dat Kindeke, onzichtbaar voor den mensch, maar zichtbaar voor God, ligt het centrum der wereldgeschiedenis. Van nu aan zal alles anders worden. Het was de grootste ontvoering van Gods raadsbesluit, die ooit heeft plaats gehad. „Zie, het oude is voorbijgegaan, het is alles nieuw geworden.” Geen stuk van het menschelijk leven, noch in het Jodendom, noch in het Heidendom zal van nu aan blijven, wat het was. Grooter omwenteling dan die 't gevolg is geweest van Jezus' geboorte, is er nooit op aarde geweest, en zal er nooit meer zijn tot op den dag van Zijn wederkomst.

Een der eerste vruchten van Christus' komst, was de geboorte der Christelijke kerk. Zij werd geboren uit het Jodendom, in het Jodendom. Zij was bestemd voor die diep-verdorven Heidenwereld daarbuiten.

Maar eerst moest er tweeërlei met die jonggeboren kerk gebeuren, wilde zij beantwoorden aan de grootsche roeping, die God haar in de wereldgeschiedenis gegeven had:

In de eerste plaats moest zij bevrijd worden uit de Joodsche banden, waarin zij gebonden lag.

In de tweede plaats moest zij overgebracht worden naar die groote, machtige en prachtige Heidenwereld daarbuiten. Zij moest met die gansche wereld, haar beginselen, haar gezinsleven, haar wetenschap, haar kunst, haar moraal, haar afgodsdiensten den strijd aanbinden, dat alles overwinnen, en er de *Christelijke* beginselen, in één woord: den dienst van God voor in de plaats zetten.

Het zwaartepunt der geschiedenis moest verlegd worden uit Azië naar een totaal vernieuwd, wjl gekerstend Europa.

Een taak zó ontzaglijk, zó moeilijk, en zó bovenmenschelijk, dat het ons duizelt, haar alleen maar in groote omtrekken in te denken.

Maar God sprak, en het was alzoo.

En zie hier nu het wonder van Gods werk. Als menschen een groot plan ten uitvoer willen brengen, zinnen zij op groote middelen, anders durven zij 't niet aan. Maar God voert Zijn groote plannen door wat wij noemen: kleine middelen, door dingen, waarvan de mensch zegt: „'t Geeft toch niets,” maar — waar 't Goddelijk stempel op staat. Dat stempel, dat Paulus gezet voelde op heel zijn levenswerk.

Roept God een leger op, dat als een stormwind dien prachtigen Heidenschen schoonheidsbloei zal wegvagen, en de atmosfeer van al die rottingsprocessen zal zuiveren? Zendt God geweldige aardbevingen, om de Sodoms en Gomorra's, die Europa's bodem bij tientallen bedekten, — te verwoesten en te pletter te werpen? En daarna een keurbende van Christelijke zendelingen en geleerden en kunstenaars, om op de puinhoopen van het Heidensch Europa een *Christelijk* Europa op te bouwen?

Niets van dat alles.

God roept voor die bovenmenselijke reuzentaak één man, een Jood, een Farizeër, Saulus geheeten, wiens heele hart, krachtens zijn afstamming en opvoeding, met ouden, bitteren rashaat tegen Heidenen en Christenen beide vervuld was.

Het allerlaatste middel, dat de mensch in zijn wijsheid bedacht zou hebben. Een middel, dat een der grootste wonderen Gods in de geschiedenis is geweest.

Laten wij, om dat wonder Gods te beter te begrijpen, ons pogen in te denken, wie die Farizeër Saulus was, hoe hij bestond en wat hij deed.

H. S. S. K.

## BIJ EEN GELIEFDE DOODE.

Door kieren tusschen donkere gordijnen  
glijdt mat getemperd licht geruischloos neer  
op 't lief gelaat der doode, die zoo teer  
wij minden en verzorgden in haar pijn.

Ze is 't niet meer. En toch, die zachte lijnen,  
vol rust om oog en mond, doen telkens weer  
gelooven dat ze slaapt. En 'k voel nog meer  
haar droevig heengaan, 't plots voor God verschijnen.

\* \* \*

Wreed zwijgt de dood op elke sombre klacht,  
die oprijst in d'ontroerde menschenziel,  
nu onverwachts een dierbre mij ontviel.

O Heere, schraag in 't lijden door Uw kracht,  
En geef, als 'k schreiend voor U nederkniel,  
Uw troost en steun in mijn geschokte ziel.

10 Oct. 1918.

H. W. AALDERS.

## De Uchtend, gloriënd boven Vlaanderenland.

„Herr Oberleutnant,” vroeg ik, „zijn hier ook Nederlandsch sprekende Zuid-Afrikaners?”

Wij bevonden ons in het krijgsgevangenenkamp Friedrichsfeld bij Wesel, en het deed me genoeg, dat de vraag ontkennend werd beantwoord. De Hollandsche Afrikaners gingen niet naar Europa, om hun bloed te geven voor vreemde belangen. Zij bleven thuis.

„Zijn hier Vlamingen?”

„Ja wel, die zijn hier.”

En met de bereidwilligheid, die ik steeds bij de Duitse officieren opmerkte, bracht hij ons bij de Vlamingen. Een dezer Vlamingen trad naar voren.

„Zijn naam is Hendrix,” zeide de luitenant; „wij hebben niets dan lof over hem. Hij doet alles, wat hij kan, om de krijgsgevangenschap zijner kameraden te verlichten.”

„Och mieneer,” zei Hendrix, „het is toch maar een staaltje van mijn plicht.”

Het was de Nederlandsche taal, die ik hoorde spreken in het Duitse kamp. En ik wil wel verzekeren, dat de stem des bloeds diepe snaren deed trillen in mijn ziel.

Hendrix was in October 1914 bij de overgave van Antwerpen na heldhaftige tegenweer gevangen genomen, en al die jaren was hij nu krijgsgevangene, zonder ooit meer de klokken van zijn geliefde geboortestad Turnhout te hebben hooren luiden.

Toen wij scheidden, reikte ik hem de hand. Hij zag mij een oogenblik met groote verbazing aan; het is iets zeer ongewoons in een kamp van krijgsgevangenen. Maar ik moest hem de hand bieden — het was de stem des bloeds.

Daarop drukte hij mijn hand innig — dit eenvoudig blijk van oprechte deelneming deed hem goed. Ik zag het; zijn eerlijke oogen werden vochtig.

„Mieneer,” zeide hij, „als wij straks weer naar ons Vlaanderen terug mogen keeren, dan kunnen wij den blik vrij opslaan. Wij zijn onschuldig aan dezen oorlog; wij hebben hem niet gezocht.”

Het was zijn afscheidswoord. Ik heb er dikwijls aan gedacht — o, het is een ongelukkige ure geweest voor Duitschland, toen de militaire autocratie, wier gezag thans